

Однією з причин такого стану є неповна опрацьованість дидактичних основ інтеграції для різних циклів навчальних дисциплін в умовах реформування освіти.

У вітчизняній педагогіці відсутні наукові праці, в яких обґрунтовувалася б система професійної природничої підготовки у вищих навчальних закладах в умовах інформаційного суспільства. З огляду на це актуальною є проблема підготовки вчителя-природознавця, що є компетентним в галузі сучасної природничої науки, яка переходить на вивчення нанонаук і формування нанотехнологій; готового до творчої педагогічної, наукової та самоосвітньої діяльності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бабанский Ю. К. Педагогика : учеб. пособие для студентов пед. институтов / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1983. – 229 с.
2. Біда О. А. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до здійснення природничої освіти в початковій школі / О. А. Біда // Рідна школа. – 2004. – № 1. – С. 35–37.
3. Вашуленко М. С. Навчання грамоти, математики, ознайомлення з навколишнім світом за інтегрованим підручником „Горішок” : метод посіб. / М. С. Вашуленко та ін. – К. : А.С.К., 2000. – 160 с.
4. Ільченко В. Р. Інтеграція змісту освіти / В. Р. Ільченко // Рідна школа. – 1993. – № 7. – С. 49–50.
5. Светловская Н. М. Особенности интегрированного обучения в начальной школе / Н. М. Светловская // Начальная школа. – 1985. – № 8. – С. 54–58.

Анотація

С.М.Колесникова

Интеграция как дидактическое средство обновления содержания образования в начальных классах

Проанализированы понятия интеграции в историческом контексте; показан уровень интеграции содержания предметов естественного цикла, рассмотрены некоторые аспекты использования интеграции как одного из принципов обучения учащихся начальной школы.

Ключевые слова: интеграция, суть интеграции, уровни интеграции.

Summary

S.M.Kolesnikova

Integration as Didactic Means of Renewal of the Content of Education in Primary School

The notion of integration in historic context has been analyzed, the level of integration of content of the subjects of natural cycle has been shown, some aspects of using integration as one of the principles of education of primary school pupils have been studied.

Key words: integration, essence of integration, levels of integration.

Дата надходження статті:

„1” квітня 2011 р.

УДК 81'1:37.026(045)

Я.А.КОСТИН,

кандидат педагогічних наук

(м.Тернопіль)

Педагогічна мислєдіяльність як основна складова навчання іноземної мови студентів ВНЗ

Висвітлено нові вимоги як у сфері педагогічних наук, так і в області навчання іноземних мов (лінгводидактики), беручи до уваги нові соціально-економічні перетворення в країні та реформи в системі освіти. Учням та студентам необхідно ефективно, якісно і в короткий термін засвоїти (практично оволодіти) новою для них іноземною мовою, вивчити кілька іноземних мов. Відповідно, нами охарактеризовано зміни у сучасній педагогічній мислєдіяльності та обґрунтовано необхідність створення сприятливих психолого-дидактичних умов, які повинні максимально сприяти вирішенню зазначених завдань.

Ключові слова: педагогічна мислєдіяльність, лінгводидактика, модульно-розвивальна система навчання, дидактичні умови.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, це також запорука успіху, майбутньої вдалої кар'єри студентів. Враховуючи інтеграцію України у західний світ, сміливо можна сказати, що без знання іноземної мови студент, тобто майбутній спеціаліст, буде мати недостатню кваліфікацію. Вищі навчальні заклади України зацікавлені у підготовці спеціалістів, які володітимуть іноземними мовами не тільки на рівні їх спеціалізації, але й у більш широкому форматі. Тому вчителі завжди шукають ефективніші методи навчання студентів іноземним мовам. Тут враховуються швидкість навчання, мотивація, зацікавленість і результативність. Вчитель під час навчання студентів намагається не тільки знайти спільну мову з ними, а й зробити все можливе, щоб студенти були вмотивовані достатньо.

Методи навчання (в даному контексті) – це упорядковані способи взаємодії вчителя та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Метод навчання виступає інструментом діяльності вчителя для виконання керівної функції у навчально-виховному процесі.

Реалізація методу навчання здійснюється через використання ряду прийомів навчання, різноманітних підходів та робочих технік педагогічного впливу. Прийоми навчання – сукупність конкретних навчальних ситуацій, що сприяють досягненню проміжної *мети* конкретного методу.

Метою вивчення іноземної мови насамперед є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволять їм реалізувати їх знання та уміння для розв'язання конкретних завдань в реальних життєвих ситуаціях.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу дослідження... Хотілося б зазначити, що традиційна педагогіка, причому як теоретична, так і суто практична, не справляються із своїм головним завданням – переорієнтувати людство у своїй життєдіяльності, починаючи з другої половини ХХ століття, від стратегії споживання до дбайливого творення – довкілля, культури, суспільного повсякдення, а відтак, від всезростаючого нагромадження матеріального достатку до переважання у життєдіяльності громадянина та суспільства в цілому гуманних і духовних цінностей. Укажемо принаймні на *дві фундаментальних проблеми*, котрі не спромоглася здолати уславлена працями найвидатніших достойників (Я.А.Коменський, Дж.Локк, Ж.Ж.Руссо, Й.Г.Песталоці, К.Д.Ушинський, Дж.Дьюї, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський та ін.) педагогіка.

Перша проблема. Сучасна педагогіка й донині не позбулася ілюзійного настановлення *егалітарної освітньої моделі* ведення шкільної справи, що сформульоване й практично аргументоване 370 років тому Я.А.Коменським: *створити в організованому груповому навчанні рівні можливості для всіх*. Середня чи вища школа як освітня організація становлять конвеєр і фабрику з відповідними атрибутами: вчитель (викладач) – учень (студент); порції навчального матеріалу з різних предметів чи дисциплін; регламентований навчальний час. У певному сенсі можна сказати, що не Г.Форд перший винайшов конвеєр, а набагато раніше Я.Коменський, тому що організував роботу школи як специфічної фабрики. Отже, вічна дилема між масовістю і закономірною втратою якості освітньої підготовки вирішена у нашій вітчизняній школі на користь усереднення та ігнорування особистих відмінностей.

Друга проблема. Сучасна педагогіка обслуговує егалітарну освітню модель. Державі потрібна масова освіта, а не індивідуалізована і тим більше індивідуальна, які є дороговитратними. А це вказує на те, що педагогіка не наука, а *технічна дисципліна* (тут мається на увазі техніка як сукупність прийомів, навичок, що застосовуються у певній діяльності, певному ремеслі, мистецтві). Причому головна особливість мови – *простота й однозначність*. Це означає, що *мова педагогіки є побутовою*, котру розуміють і приймають люди з найнижчими рівнями освіченості та розвитку свідомості. За нових цивілізаційних реалій розвитку людства цього явно недостатньо.

Ефект педагогічного впливу стосовно виховання, як відомо, позначається насамперед на зміні її суб'єктивних характеристик – потребах, установках, відношеннях, здібностях, емоційних реакціях, поведінці, діяльності, а найголовніше – свідомості. Якщо конкретизувати це положення до навчального процесу, то організуючі впливи шкільного оточення мають стимулювати зародження і розвиток широкого потоку внутрішніх процесів психосоціального зростання особистості, спричинюючи формування у неї пізнавальних мотивів, соціальної компетентності, високих моральних якостей, творчого потенціалу, духовного самовдосконалення. Водночас щоденна шкільна практика переконує, що не всілякий навчальний вплив конструктивний і має позитивний результат особистісних змін. На жаль, багато вчителів неспроможні налагодити міжособистісне спілкування зі студентами. Звідси, власне, й походить певна неадекватність їхніх впливів віковим та індивідуальним характеристикам окремих вихованців.

Мета статті полягає у необхідності висвітлення змін у сучасній педагогічній мислєдіяльності та обґрунтуванні важливості створення сприятливих психолого-дидактичних умов, які повинні максимально сприяти вирішенню зазначених вище проблем.

Отож педагогіка як витвір людського розуму, помноженого на енергетику практичного діяннє, являє собою два неподільних виміри фактично одного соціокультурного явища: з одного боку, це *„теорія про шлях до ідеалу”* (М.М.Рубінштейн), тобто *наука* про мисленнєві конструкції того, як саме досягти найвищих зразків удосконалення людської природи в кожному громадянинині, з другого – *особливе мистецтво*, тобто *унікальна практика* винятково вмілого застосування напрацьованого людством та самотужки здобутого кожним дорослим досвіду виховного впливу на навколишніх. Саме у цьому й полягає неперехідне значення педагогічної мислєдіяльності як науки і мистецтва, інтегральна суть яких зводиться до майстерного вживання різноманітного знання в конкретних проблемних ситуаціях взаємодії педагога-наставника і вихованця-наступника. Звідси, власне, виникла і була підтримана *ідея педагогічної мислєдіяльності*, котра має свою архітектоніку і сутність.

У системі сучасного соціогуманітарного знання педагогіка сьогодні являє собою не лише професійну діяльність, а й *соціокультурну стратегію* взаємодії між поколіннями – дорослими, молоддю, підлітками чи дітьми. Вагомість майстерного володіння цією стратегією визначається двома чи не наймасштабнішими формами комунікації – у системах „батьки – діти” і „вихователь –

вихованці”. Звідси очевидно, що високий ступінь розвитку педагогічної мислєдїяльностї потрібний будь-якій людині незалежно від її професійної приналежностї та освїченостї, а тим бїльше у тих сферах суспїльного виробництва, де головними є мїжлюдські взаємини (сїм’я, освїта, полїтика, охорона здоров’я, дозвїлля, державне управлїння тощо).

Крім того, вивчаючи форми, методи, механїзми і засоби педагогічної взаємодїї важливо те, що і психологія, і педагогіка – методологічно спорїдненї науки, адже кожна виявляє те, як *уреальнити* бажане, досягнути ідеалу – повного розквіту і самореалїзацїї особистостї. Бїльше того, на наш погляд, методологічна органїзацїя психологїї, педагогїки і соцїологїї як сфер людського буття є єдиною, що й об’єднує їх під вивїскою „соцїогуманїтарнї науки”.

Як не парадоксально, але саме наявнїсть *багатоманїття педагогічних концепцїї, методів та індївїдуальних практик* є засадничою умовою розвитку педагогїки, який вїдбувається завдяки актуалїзацїї рїзних форм комунїкацїї – дискусїї, суперечки, зїткнення, обговорення.

Взаємодоповнення щонайменше трьох складових – *педагогічної дїяльностї, педагогічної взаємодїї-комунїкацїї і педагогічного мислення*, котрї й інтегруються, за принципом кватерностї К.Г. Юнга [15], у четверту, метасистемну органїзованїсть – власне *педагогічну МД*.

Очевидно, що рїзнї системи педагогічного знання, так чи інакше вїдображаючи об’єкт педагогічної дїяльностї, органїзуються довкола рїзних предметів вивчення, дослїдження. Звідси *закономїрна багатопредметнїсть педагогїки* як науки особливого мистецтва впливу на людину. Предмет пїзнання, як вїдомо, – це *закономїрнїсть, процес або чїтко визначений змїст чи виявлена якїсть*, у яких реальнїсть постає перед дослїдником. Він не виявляється, а формулюється людською думкою. Якщо прийняти до уваги ідеали й завдання педагогїки, зорїєнтованої на розвиток і творення, то *предметом новїтньої педагогїки має бути педагогічна мислєдїяльнїсть як сфера утримання і добування нових зорганїзованостей мислення і дїяльностї, вїдтворення і збагачення самого свїту МД у формах практичного мислєдїяння, думки-комунїкацїї і чистого педагогічного мислення*.

Це оновлений погляд на *педагогічну дїяльнїсть*, основними функцїями якої стануть проектування, органїзацїя, рефлексїя і керївництво розвитковим перебїгом як основоположних процесів творення.

Людина є об’єктом педагогічної дїяльностї, але „людина” самодостатньо не існує, людина живе і дїє у свїті. Тому *об’єктом педагогічної дїяльностї є людина у свїті*, що пїдкреслює органїзуючу роль педагогїки стосовно соцїуму. Слушно виокремити *чотири типи педагогічного ставлення до свїту*: збереження, вїдродження, розвитку і творення. Одним із прикладів науково-методологічної розробки *педагогїки творення* є запропонованї нами *концепцїя іновациїної системи модульно-розвивального навчання* [6] і *теорїя освїтньої дїяльностї* [3; 4; 5; 6; 10; 11; 12], що дослїджують таке складне явище психолого-педагогічного практикування як *творення (рос. – созидание)*.

Якїсна мовна пїдготовка студентів неможлива без використання сучасних освїтнїх технологїї. Їх ефективнїсть можна побачити на прикладї застосування *модульно-розвивальної системи навчання* щодо навчання іноземним мовам, яка створює необхідну сукупнїсть сприятливих дидактичних умов взаємодїї вчителя і учня, тим самим добиваючись фантастичних результатів.

Перевагою модульно-розвивального навчання є практичне забезпечення синхронностї перїодів розвитку іновациїно-освїтньої дїяльностї та етапів здїйснення науково-дослїдницької дїяльностї педагогічного колективу. Зважаючи на зазначене взаємодоповнення процесів оптимального введення новацїї у конкретну дидактичну систему і поетапного нагромадження експериментальних умов роботи навчально-виховного закладу, нами здїйснене групування дидактичних умов взаємодїї вчителя і учнів за іновациїної системи модульно-розвивального навчання (рис. 1). У пїдсумку одержано чотири групи зазначених умов – розвивально-педагогічнї, програмово-методичнї, органїзацїїно-психологічнї та науково-експертнї, що в сукупностї вїдображають цїлїсну картину експериментально-новацїїних змїн в іновациїному програмово-методичному забезпеченнї розвивальної взаємодїї вчителя і учнів як засобу їхнього прискороеного психосоцїального розвитку. Таке твердження логїчно випливає із цитати академіка О.Я.Савченко, яка зазначає, що першї (дидактичнї умови) автономно не дїють, а впроваджуються у практику через навчальний змїст [9]. У концепцїї модульно-розвивального навчання останнїй диференцїюється на психолого-дидактичний, навчально-предметний, методично-засобовий та управлїнсько-технологїчний. Зокрема, першїй задається нормативно для вчителя і учня до кожного етапу цїлїсного модульно-розвивального процесу;

вїн є вїдмїнним стосовно ситуативних та особистїсних параметрів навчальної взаємодїї. Другий знаходить вїдображення в державних навчальних програмах і планах, затверджених Мїнїстерством освїти і науки України пїдручниках, посїбниках, словниках, задачниках тощо. Третїй являє собою шестикомпонентну систему іновациїних програмово-методичних засобів модульно-розвивального навчання. Четвертий інтегрує органїзацїїнї, управлїнськї та самоосвїтнї схеми життєдїяльностї експериментальної школи і знаходить системний формовиває у іновациїному клїматї.

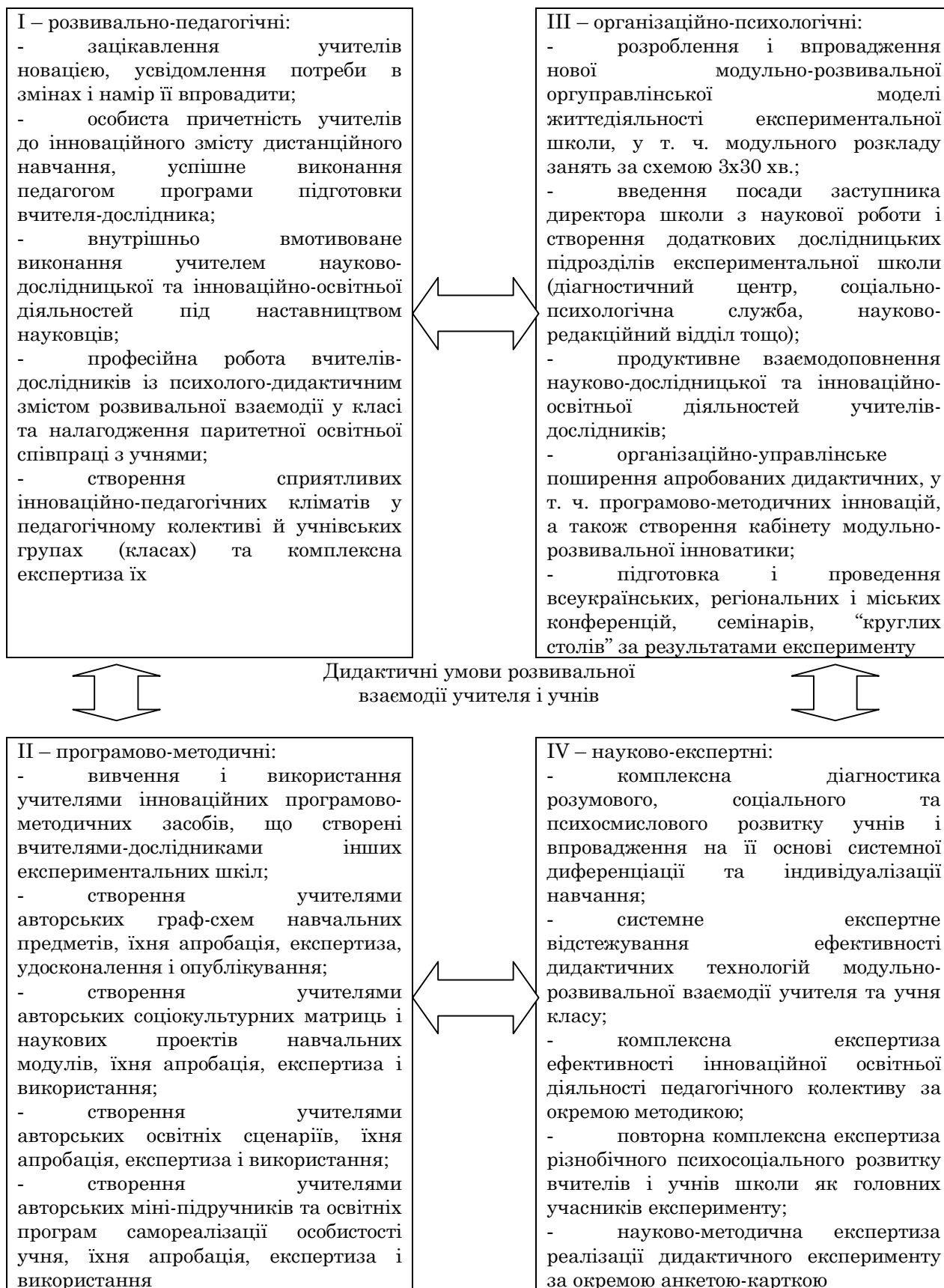

Рис. 1 Групи дидактичних умов розвивальної взаємодії учителя і учнів за експериментальної системи модульно-розвивального навчання

Висновки... Отже, розвивальна педагогічна взаємодія вчителя та групи учнів науковими засобами описує зміст оптимальних взаємовпливів учасників навчання один на одного, є чинником зростання їхніх внутрішніх позитивних настановлень, здібностей, домагань. Зазначені взаємовпливи забезпечують відкритий, гуманно насичений, сприятливий психодидактичний клімат, інтеграцію та

координацію соціально-рольових функцій і дій кожного учасника полівмотивованих взаємостосунків. Вони природно доповнюються процесами самовпливу і самотворення, долучаючи до модульно-розвивальної взаємодії нові задатки і спроможності учня й у такий спосіб прискорюючи його психосоціальний розвиток і культурну зрілість.

Список використаних джерел та літератури:

1. Грязнова Ю. Б. Введение в педагогическую мысль / Ю. Б. Грязнова. – Тольятти : Междунар. акад. бизнеса и банк. дела, 1997. – 30 с.
2. Кант И. Критика чистого разума / И. Кант ; [пер. з нім. та приміт. І. Бурковського]. – К. : Юніверс, 2000. – 504 с.
3. Костін Я. А. Система підготовки вчителів-дослідників до впровадження модульно-розвивального навчання / Ян Анатолійович Костін ; за ред. А. В. Фурмана. – Тернопіль : Ін-т ЕСО, 2005. – 62 с.
4. Костін Я. Програмово-методичне забезпечення модульно-розвивального навчання як інноваційна система / Ян Костін // Рідна школа. – 2004. – № 11. – С. 11–15.
5. Костін Я. А. Модульно-розвивальна технологія вивчення іноземної мови / Ян Костін // Імідж сучасного педагога. – 2010. – № 3 (102). – С. 54–60.
6. Костін Я. А. Групи дидактичних умов педагогічної взаємодії вчителя і учня за етапами розгортання загальноосвітнього експерименту з модульно-розвивального навчання: Вітакультурний млин методологічний альманах. – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – модуль 8. – С. 28–31.
7. Никитин В. А. Идея образования или содержание образовательной политики / В. А. Никитин. – К. : Оптима, 2004. – 205 с.
8. Путеводитель по методологии Организации, Руководства и Управления: Хрестоматия по работам Г. П. Щедровицкого. – М. : Дело, 2003. – 160 с.
9. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручн. / Олександра Яківна Савченко. – К. : Генеза, 1999. – 368 с.
10. Фурман А. В. Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення : [моногр.] / А. В. Фурман. – К. : Правда Ярославичів, 1997. – 340 с.
11. Фурман А. В. Вступ до теорії освітньої діяльності: Курс лекцій / А. В. Фурман. – Тернопіль : ТНЕУ, 2006. – 86 с.
12. Фурман А. В. Вітакультурне обґрунтування практичної психології / А. В. Фурман // Практична психологія і соціальна робота. – 2003. – № 4. – С. 23–27.
13. Фурман А. В. Идея професійного методологування : [моногр.]. – Ялта-Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 205 с.
14. Фурман А. В. Методологічна план-карта освітології як синтетичної наукової дисципліни / А. В. Фурман // Вітакультурний млин. – 2006. – Модуль 4. – С. 4–18.
15. Юнг К. Г. Архетип и символ / К. Г. Юнг. – М. : Ренесанс, 1991. – 264 с.

Аннотація

Я.А.Костін

Педагогическая мысль как основная составляющая обучения студентов ВУЗа иностранному языку

Отражены новые требования как в сфере педагогических наук, так и в области обучения иностранным языкам (лингводидактики), принимая во внимание новые социально-экономические превращения в стране и реформы в системе образования. Ученикам и студентам необходимо эффективно, качественно и в короткий срок усвоить (практически овладеть) новым для них иностранным языком, выучить несколько иностранных языков. Соответственно, нами охарактеризованы изменения в современном педагогическом мышлении и обоснована необходимость создания благоприятных психолого-дидактических условий, которые должны максимально способствовать решению отмеченных задач.

Ключевые слова: педагогическая мысль, лингводидактика, модульно-развивающая система обучения, дидактические условия.

Summary

Ya.A.Kostin

Pedagogical Thinking as Basic Constituent Part of Students' Teaching To Foreign Language

New requirements are reflected as in the field of pedagogical sciences so in the area of studies of foreign languages (lingvodidactics), taking into account new socio-economic transformations in the country and reforms in the system of education. Pupils and students must effectively, at high quality and in a short period of time to learn (almost master) a new foreign language, learn several foreign languages. Accordingly, it is described changes in modern pedagogical thinking and grounded the necessity of creation of favourable psychologic-didactic terms, which should assist in solving this problems.

Keywords: pedagogical thinking, lingvodidactics, module-developing system of studies, didactics terms.

Дата надходження статті:

„7” квітня 2011 р.